

ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

אריאל טמס ז"ל

בן הלן ודוד
נולד בירושלים
בשנת תר"פ, 1920
התגורר בירושלים
שרת בפלמ"ח
נעלמו עקבותיו בדרך לפעילות מבצעית
בתאריך כ"א באייר תש"א, 18/5/1941
מקום קבורתו לא נודע- הוצבה אבן לזכרו בהר
הרצל

בן 21 בנפלו

קורות חיים

בן הלן ודוד. נולד בשנת תר"פ (1920) בירושלים. תחילה למד בבית-הספר העממי שבשכונת בית הכרם ואחר-כך בגימנסיה העברית. היה מחניכי קהילת הצופים ("צופי מתתיהו"), ואחר-כך הדריך בתנועה והתחבב הרבה על חניכיו, בזכות ערנותו, פשטות הליכותיו בקיאותו במחנאות, אהבתו העזה לטבע ועוז רוחו. בעודו תלמיד הגימנסיה הצטרף עם קבוצה מחבריו בצופים לארגון הצבאי הלאומי ובשורותיו גם עבר אחר-כך "קורס סגנים", הקורס הבסיסי למדריכים ומפקדים במחתרת. עקב הפילוג שחל באצ"ל בקיץ 1940 פרש ממנו ועבר לארגון ה"הגנה". תקופת-מה למד בטכניון העברי בחיפה ובצד לימודיו המשיך בפעילותו הביטחונית. בכ"א באייר תש"א (18.5.1941) יצא בקבוצה של כ"ג צעירים בשליחות ה"הגנה" לפעולה שמטרתה לפוצץ את בתי הזיקוק בטרניפולי שבלבנון. הפעולה לא בוצעה, הלוחמים לא שבו לבסיסם וסיבת הדבר לא נודעה עד היום. בקינה, פרי עטו של אביו המורה, נכתב בין השאר: "בשערי הארץ / הצר עבר עמד / בני למלחמת / יצא ואבד / הלך על מולדת / יקרה לו להגן / ועדיין לא שב / מחמדי, הבן".

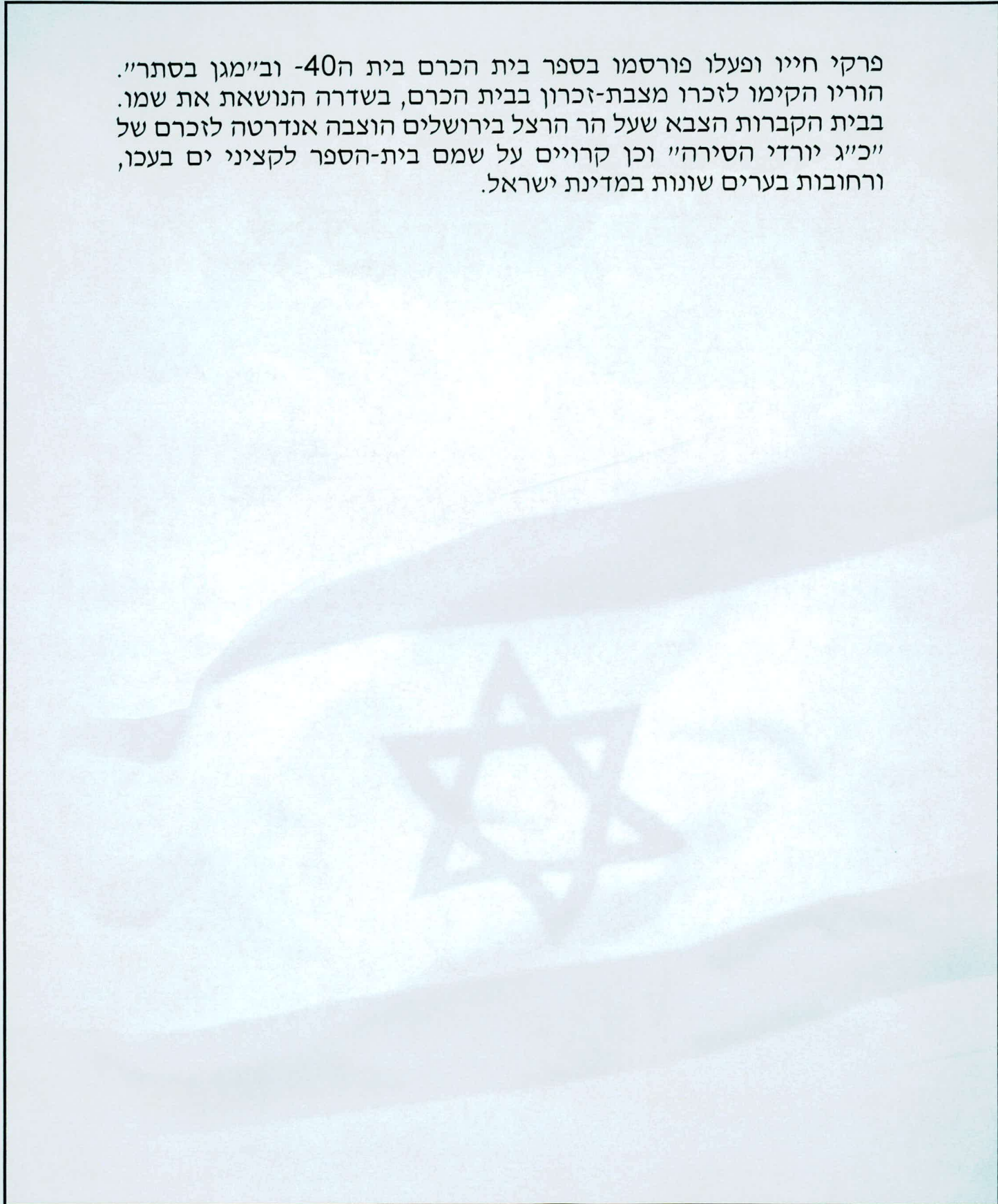

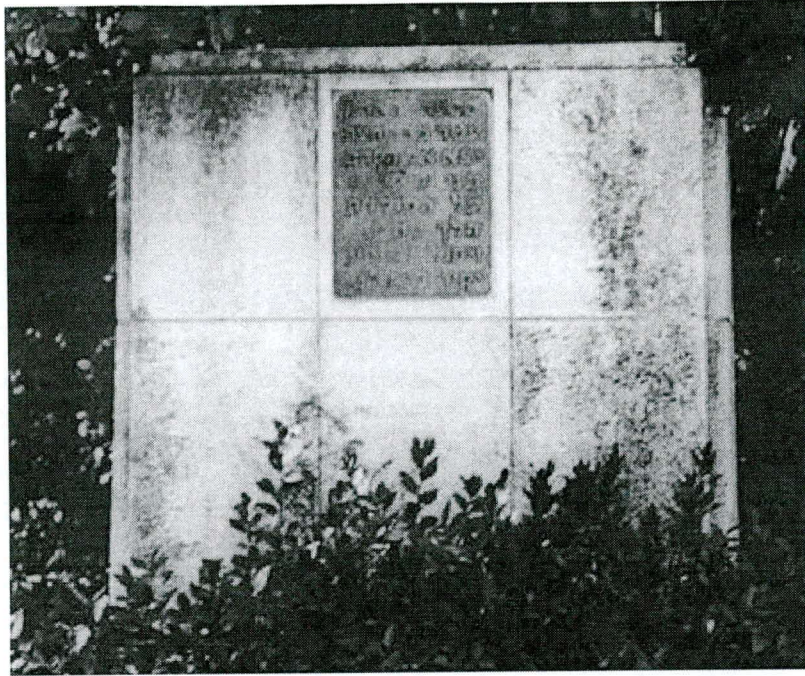
ארגון יד לבנים
סניף ירושלים

עיריית
ירושלים

פרקי חייו ופעלו פורסמו בספר בית הכרם בית ה-40- וב"מגן בستر".
הוריו הקימו לזכרו מצבת-זכרון בבית הכרם, בשדרה הנושאת את שמו.
בבית הקברות הצבא שעל הר הרצל בירושלים הוצבה אנדרטה לזכרם של
"כ"ג יורדי הסירה" וכן קרויים על שםם בית-הספר לקציני ים בעכו,
ורחובות בערים שונות במדינת ישראל.

אריאל, בן ירושלים, נפל עם כ"ג יורדי הסירה.
הגלעד ניצב בשכונת בית הכרם, בכניסה לשדרות אריאל (הנושאות
את שמו), בקרן רחוב ביאליק.
הגלעד הוא סלע, שגולף בו "אריאל טמס 1919 - 1941".
בלוח הנחושת נאמרים דברים אלה: "בשערי הארץ עמד כבר הצר.
יצא אל הקרב בני היקר; על המולדת הלך להגן, ויפול גבורי, יקר לי,
הבן". ידידים ובני משפחה של אריאל הקימו את האנדרטה.

האנדרטה ניצבת ב"גן העשרים", בין רחוב ביאליק לרחוב החלוץ. על שלושה נדבכי אבן ניצבת אנדרטה. בצדה האחד חרותים דברים אלה: "לזכר בנינו שנפלו במלחמת הקוממיות. בית הכרם ושכונת הפועלים. תשי"ב". בצדה האחר של האנדרטה חרותים שמותיהם של 20 נופלים, תאריכי לידתם ומועדי נפילתם. הגן, שבו שוכנת האנדרטה, נקרא על שמם: "גן העשרים". האנדרטה נבנתה בשנת תשי"ב (1952) ביוזמת ועד השכונה.

פלאח

כג יודי הסירה
פבחירי הגנה
חלוצי עליה ב
והיפאות העבדית הלוחמת
ראשוני פלפח
אשר יצאו בשליחות העם
להנות באויב הנאצי
על חוף טריפולי שבלבנון
ביום כ"א באייר תש"א
הפליגו לודנס האחרונה
פפנה לא שבו עוד.

זכנס הארצי החמישי • ירושלים, כ"א אייר תשי"ז (22.5.57)

פלמ"ח - מבצע החבלה בטריפולי (כ"ג + 1 יורדי הסירה)

הייתה זו הפעולה המיבצעית הראשונה מבין הפעולות שבוצעו במסגרת 'השיתוף' בין היישוב היהודי בארץ לבין הבריטים במלחמת העולם השנייה . פרשת יציאתם של 23 לוחמים יהודים וקצין בריטי למשימת חבלה בבתי הזיקוק בטריפולי שבסוריה, ב- 18 במאי 1941, קשורה להקמת הפלמ"ח בקשר הדוק: הייתה זו הפעולה המיבצעית הראשונה מבין הפעולות שבוצעו במסגרת 'השיתוף' בין היישוב היהודי בארץ לבין הבריטים במלחמת העולם השנייה. באותה מסגרת, ובמרחק זמן קצר ביותר, שותפו חוליות של לוחמי הפלמ"ח בכוח החלוץ של הצבא הבריטי שפלש לסוריה וללבנון.

'השיתוף' נוצר כתוצאה מהתקרבות חזית המלחמה לארץ-ישראל. תחת איום הכיבוש הגרמני ניאותו הבריטים להיענות לתביעתה של הנהגת היישוב בארץ - לאפשר השתתפות מיבצעית של מתנדבים במלחמה. אנשי מודיעין ב'שלוחה הארצישראלית של "המחלקה לתפקידים מיוחדים במפקדת הכוחות הבריטיים במזרח התיכון (E.O.S). "היו מעונינים להפעיל מתנדבים אלה במשימות מודיעין וחבלה.

פלמ"ח - חשיבות המבצע - הכ"ג

פרשת שליחות הכ"ג הייתה למיתוס של גבורה והקרבה . חשיבותו העיקרית של המיבצע - תרומתו למורשת הקרב של הכוח הצבאי העצמאי של היישוב בארץ. פרשת שליחות הכ"ג הייתה למיתוס של גבורה והקרבה. בתנאי מלחמת העולם השנייה, בה הצטייר היהודי כנרדף ומושמד, הייתה היחלצות זו של יחידת לוחמים יהודים ארצישראליים למבצע צבאי נגד הנאצים, למופת חשוב ונחוץ, והפלמ"ח, שפקודת הקמתו ניתנה שלושה ימים לפני מועד המיבצע, אימץ אותו כמקור השראה לרוח הלחימה שלו.

פלמ"ח - תוכנית המבצע - הכ"ג

תוכנית המיבצע תוכנית המיבצע הסתמכה על ידיעות מודיעיניות שהעביר יוסף קוסטיקה , מה'מסתערבים' של ה'הגנה' באזור המיועד. על פי התוכנית היה על הכוח להתקרב בספינה לבתי הזיקוק. מפקד הכוח, המלווה הבריטי והמכונאי, היו אמורים להישאר בספינה, כששאר אנשי הכוח יגיעו בשלוש סירות אל החוף, וכל חולייה תבצע את חלקה במשימה: (1) חוליית האבטחה תישאר ליד הסירות. (2) חוליית הרתק תתפרש לאורך מסילת הברזל המובילה לבתי הזיקוק. (3) החולייה הפורצת תחדור למיתקנים ותניח את מטעני החבלה. ההודעה על הפעולה הגיעה לסוכנות היהודית בשלב מאוחר, זמן קצר לפני מועד הביצוע. משיקולים שונים, בעיקר מפני חשיבות 'השיתוף', נמנעה הסוכנות היהודית מלסרב לפנייה הבריטית או לבקש דחייה, וכתוצאה מכך לא נותר ללוחמים די זמן להכנה. כמו כן דחו הבריטים הצעה של ה'הגנה', להתקרב לבתי הזיקוק בעת ובעונה אחת מן היבשה ומן הים (הצעה, שקבלתה הייתה עשויה לשנות את תוצאות המבצע).

פלמ"ח - העלמות החוליה - הכ"ג

אובדן 23 הלוחמים הארצישראליים היווה מכה קשה ליישוב בארץ ול'הגנה'. בשעות הבוקר של ה-18 במאי 1941 יצאו 24 הלוחמים מנמל חברת החשמל שבמפרץ חיפה בספינה "ארי הים" (SEA LION) "כשעל סיפונה שלוש סירות פלישה קלות. הם נשאו עימם משדר אלחוטי - והוראה להימנע ככל האפשר מלהשתמש בו, כדי שלא יתגלו בידי האויב. גם את כל התעודות המזהות השאירו מאחור, למקרה שיתגלו. לאחר יציאתם יצרו פעמיים קשר עם בסיס היציאה. מאז הקשר האחרון, בצהריי אותו יום, אבדו עקבותיהם. לאחר שנודע דבר היעלמות הספינה על כל ציוותה, עשתה הסוכנות היהודית מאמצים ניכרים לגלות את גורל האנשים. לאחר שהבריטים כבשו את סוריה נשלחו יוסף פיין וטוביה ארזי (שעמדו בראש רשת המודיעין בסוריה לפני הכיבוש) לנהל חקירה מדוקדקת אודות הפעולה. מסקנתם הייתה שהכוח התגלה כאשר התקרב לחוף על מנת לוודא את מקומם, בגלל טעות בניווט. לחוקרים הסתברה עובדה שלא נלקחה בחשבון כאשר נשלחו האנשים למיבצע: בערב היציאה הפציצו הבריטים את טריפולי ובכך גרמו להגברת הערנות והשמירה בעיר ובסביבתה. מאז אותה חקירה ועוד שנים רבות אחריה הועלו השערות רבות לגבי גורלם של האנשים. כל התשובות שניתנו לא פתרו את תעלומת היעלמותם המוחלטת של כל המשתתפים במיבצע מבלי להשאיר עקבות (מלבד פריטי לבוש בודדים). אובדן 23 הלוחמים הארצישראליים היווה מכה קשה ליישוב בארץ ול'הגנה'. לאחר מעשה, הובעו הרהורי חרטה על ההסכמה לשלוח את הלוחמים למיבצע הרפתקני, שייתכן כי לא הוכן כראוי. מבחינת 'השיתוף' היה זה כישלון מוחלט לשני הצדדים: המשימה לא בוצעה והאנשים לא שבו. 'השיתוף' נמשך חרף הכישלון, בגלל האינטרס החזק שהיה לשני הצדדים בהמשכו.

פלמ"ח - גיבוש תוכנית המבצע וההכנות לקראתו - הכ"ג

הסוכנות היהודית התבקשה להעמיד כוח למשימת החבלה, והתפקיד נמסר ל'הגנה'. 'עשרים ושלושה המתנדבים נבחרו מבין בוגרי הקורס, שהסתיים שבועות אחדים קודם לכן. בפברואר-מרס 1941 התקיים בשטח 'מגרשי התערוכה' בצפון תל-אביב קורס הכנה לפעילות חבלנית ומודיעינית. אהרון לישיבסקי (לשם) היה המפקד מטעם ה'הגנה', 'וקפטן ג'. האמונד - המפקח מטעם רשויות הצבא הבריטי. בקורס השתתפו כמה עשרות מתנדבים, שמרביתם לקחו חלק בעבר בקורסים הימיים של ה'הגנה' ורכשו ביחידותיה ניסיון מיבצעי, ימי או יבשתי. הבריטים הדריכו במקצועות החבלה והקשר. בחודש אפריל 1941 התגבשה במפקדה הבריטית תוכנית לכבוש את סוריה ולבנון מידי שלטון ווישי. התוכנית כללה גם פעולות חבלה שלפני הכיבוש, כגון הפצצה על מטוסים גרמנים שחנו בשדות תעופה בסוריה, וחבלה בבתי הזיקוק בטריפולי, שעמדו לספק למטוסים דלק. הסוכנות היהודית התבקשה להעמיד כוח למשימת החבלה, והתפקיד נמסר ל'הגנה'. עשרים ושלושה המתנדבים נבחרו מבין בוגרי הקורס, שהסתיים שבועות אחדים קודם לכן. צבי ספקטור נתמנה למפקד המיבצע, ועם עשרים ושניים פיקודיו נמנו לוחמים בעלי ניסיון מיבצעי קודם ב'נודדת' "ספקטור עצמו וסגנו יצחק הקר), בפו"ש, ב"פלוגות הלילה" ובפו"ם, וגם בהעפלה (כתריאל יפה, עמירם שוחט ואחרים). אל הלוחמים

צורף המייג'ור סר אנטוני פלמר, כמשקיף מטעם הגורם היוזם.